

Otroci vseh generacij lahko uživajo ob Stripburgerjevih predelavah ljudskih pravljic, dogodivščin malega Spirouja in seriji *Gračina*, ki je parodija fantazijske sage.

Risane novosti za najmlajše in druge

Strip Nove izdaje prinašajo malo drugačne poglede na ljudske pravljice

Nedavno so pri Stripburgerju izšle tri ljudske pravljice v stripih, založba Graffiti pa je izdala prva dva zvezka dogodivščin malega Spirouja in *Gračina* Lewisa Trondheima.

ZDENKO MATOZ

Morebiti bi se lahko komu še vedno zdelo bogokletno, da se stripari lotevajo tudi ljudskega izročila. Stripburgerjeva linija stripov za otroke, ki se ji tudi starejši težko uprejo, tokrat ponuja paket treh izvrstnih izdelkov. To je eden od načinov, da ljudsko izročilo ostane živo in se prenese na naslednje generacije, kar je tudi osnovna ideja linije *Ta ljudske v stripu*, ki je del Stripburgerjeve zbirke *Minimundus*, namenjene predvsem mlajšim bralcem in drugačnim stripovskim formam. Igor Sinkovec je po svoje pridelil in aktualiziral slovensko pravljico o lovcu in zajcu *Lovska sreča*, ki duhovito pokaže, da je sreča še kako opoteča ter da skoraj še

nihče ni zajca ujel, ko je o tem le razpravjal. Prepričljivo narisana in hudomušna zgodba z moralno v slogu delanja računa brez krčmarja oziroma kurjenja račna, čeprav zajec še ni ujet.

Brez glasbe nam živeti ni

Če je prejšnja zgodba univerzalno brezčasna, sta naslednji dve srhljivo aktualni in spregovorita o pomenu kulture v teh časih, ki so zelo nenaklonjeni kulturi. *Štirje godci* Gašperja Rusa prinašajo zgodbo o skupini glasbenikov, ki so bili prikrajšani za pošteno plačilo za nastop. V tej slovenski ljudski pravljici, ki je za prenekaterega domačega glasbenika žal še vedno resnično, se godci ponoči utrujeni odpravijo skozi gozd proti domu. Ker pa so to umetniki, ki igrajo tudi zaradi uživanja v igranju samem, sredi gozda ob ruševini urežejo eno poskočno za svojo dušo, ki jo je morila stiska zaradi bednega gostilničarjevega plačila. Tam jih škrt nagradi z vejico, polno orehov. Navidezno brezvredno

plačilo pa se čez noč spremeni v suho zlato. Tako je umetnost na koncu vendarle nagrajena.

Podobno sklepno misel nosi temeljito predragočena basen *Muren muzikant* Maje Kastelic. Ta je znamenito zgodbo o pridnih in ubogljivih mravljičah, ki vse leto garajo in nosijo v mravljišče velike količine hrane, muren pa ves čas samo igra, drugače zavila. Ko pride zima, siromak muren zmrzuje od lakote, vendar mravlje spoznajo, da je življenje v izolaciji kljub obilju brez njegove glasbe strašno dolgočasno. Zato ga povabijo medse in dobro nahranijo, on pa jim s svojimi vižami popestri dolgo zimo. Poučna basen, zelo primerno darilo tistim, ki širijo sovraštvo do kulture in kulturnikov, kajti v njej je eprosto razložena vloga umetnosti v družbi, tako da je razume tudi otrok.

Sloviti Spirou se pomladi

Iz založbe Graffiti pa prihaja serija stripov o mladosti znamenitega Spirouja, lika iz francosko-bel-

gijskega stripa, ki je prvič začel izhajati leta 1938, ko ga je začel risati Robert Velter. Sprva ga je upodobil kot *liftoya* v hotelu Moustique, pozneje pa je Spirou odšel na številne pustolovščine v stripu, kjer se mu je pridružil še

Stripburgerjeva linija stripov za otroke, ki se ji tudi starejši težko uprejo, tokrat ponuja paket treh izvrstnih izdelkov. To je eden od načinov, da ljudsko izročilo ostane živo in se prenese na naslednje generacije, kar je tudi osnovna ideja linije Ta ljudske v stripu.

prijatelj Fantasio, da so bile dogodivščine bolj razgibane. Strip so nato risali številni avtorji.

Proti koncu prejšnjega stoletja sta risar Tome in scenarist Janry, znana kot Dinamični duet, dobila nalogo, da ga posodobita tako vsebinsko kot grafično, in uspelo jima je. Celotno več kot to, bila sta tako do-

bra, da jima je založnik leta 1987 odobril nastanek malega Spirouja. Kmalu ju ni več zanimalo ustvarjanje Spirouja v glavni seriji in sta risala le še njegovo mlajšo različico, ko je bil še nabrit osnovnošolec. Uvodna dela teh zgodb *Pozdravi*

gentnim humorjem. Za tiste čase je bila revolucionarna, zato je bila nagrajena na najpomembnejšem evropskem festivalu stripa v Angoulemu kot najboljša serija za otroke. Spiroujeve dogodivščine še najpogosteje primerjajo s humorističnimi pustolovščinami Tintina in Asterixa.

V začetku novega tisočletja je po šestletni prekinitvi izhajanja dobil priložnost za nadaljevanje glavne serije o Spirouju znameniti francoski stripar Lewis Trondheim, sicer letošnja zvezda ljubljanskega festivala stripa *Tinta*, ki pa se ga je zaradi izrednih zdravstvenih razmer lahko udeležil zgolj na daljavo.

Združba trapastih pošasti

Prav tako pri založbi Graffiti je nedavno izšla stripovska knjiga *Gračina – Zlati časi*, za katero sta napisala zgodbo o začetku stripa *Tinta*, ki pa se ga je zaradi izrednih zdravstvenih razmer lahko udeležil zgolj na daljavo. V bistvu je *Gračina* serija, ki lahko zabava tako neugane petletnike kot

zahtevne literate. Zgodbe se dogajajo v razvejeni grajski trdnjavi, polni pošasti, kamor v upanju na slavo in bogastvo skušajo srečo pustolovci iz dežele, imenovane Terra Amate.

Lastnik je skop star ptič, ki občasnoma kakega pustolovca spusti ven s skromnim zakladom, večina pa jih s premoženjem vred konča v grajskih blodnjakih. Ob *Gračinu* dopolnjujeta zasedbo še njegova desna roka Marvin, mogočen zmajski bojevnik, ki pa ga močno omejujejo vegetarijanstvo in druge prepovedi njegove vere, ter ravnatelj Herbert, propadel plemič, ki mu kljub nezahvalni službi postreška firma vedno uspe spraviti v zabavo. *Zlati časi* zbirajo najbolj zanimive in samostojne epizode sage, medtem ko bodo naslednje knjige povedale zgodbo o začetku *Gračine* v ustanoviteljevi rosnosti mladosti pa do njenega propada na njihova temečna stara leta. Vzorcna parodija fantazijske sage, v kateri je treba šalo jemati smrtno resno.

Sprememba identitete območja z uničevanjem spomenikov

Gorski Karabah Armenija pričakuje od Unesca, da se končno opredeli do azerbajdžanskega uničevanja in izbriše številnih sakralnih in posvetnih objektov

V vojaških spopadih na Bližnjem vzhodu, ki so imeli tudi izrazito ideološko oziroma versko ozadje, so bili načrtno uničeni številni kulturni spomeniki. Ta vzorec se, kot kaže, ponavlja tudi v konfliktnih med Armenijo in Azerbajdžanom. Obe strani sta poročali o tovrstnem vandalizmu ter apelirali na Organizacijo združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (Unesco), da intervenira oziroma se končno opredeli do tega problema.

PETER RAK

Armeniski minister za izobraževanje, šport in kulturo Aratik Hatunjanjan je namenil apel Audrey Azoulay, generalni sekretarki Unesca, češ da je na območju spopadov okoli 4000 kulturnih spomenikov, vsi pa so v nevarnosti. Na spornem območju v Gorskem Karabah, poimenovanem republika Arcah, naj bi azerbajdžanske sile namenoma obstreljevale sakralne in posvetne objekte, med drugim tudi 2000 let staro arheološko najdišče Tigranakert, ki izvira iz helenističnega obdobja.

Na arheološke ostanke tega mesta, poimenovanega po kralju Tigranu Velikem, zaradi katerega je bila Armenija kratak čas največja in najmočnejša država vzhodno od Rima, so Armenci še posebej

ponosni. Ogromen kompleks, ki se razprostira na 50 hektarjih, je tudi najprestižnejši primer armenske zgodnjerepublike arhitekture in umetnosti, saj so poleg helenističnih trdnjavskih objektov med izkopavanji odkrili tudi najzgodnejše primerke armenske krščanske figurilne izklesane med 5. in 7. stoletjem.

Cerkev kot skladišče granat

Tigranakert je le eden od ogroženih spomenikov. Katedrala Svetega Odršešnika v mestu Suši so v zadnjih tednih dvakrat obstreljevali, poškodbe so precejšnje, ta stavba pa ima za Armence prav tako velik simboličen pomen. Katedrala, sedež Armenske apostolske oziroma pravoslavne cerkve, je bila zgrajena ob koncu 19. stoletja in je ena od največjih armenskih cerkva. V 20. stoletju je bila večkrat tarča napadov, v armensko-azerbajdžanskem konfliktu med letoma 1998 in 2006 so jo Azerbajdžanci celo preuredili v skladišče granat.

V tem skoraj desetletje dolgem spopadu naj bi bilo uničenih tudi nekaj tisoč armenskih srednjeveških spomenikov v okrožju Nakičevan, med drugim številna pokopališča s tako imenovanimi hačkariji, za Armenijo značilnimi iz kamna izklesanimi spominskimi stelami z motivom križa. Ne-

Katedralo Svetega Odršešnika v mestu Suši so v zadnjih tednih dvakrat obstreljevali, poškodbe so precejšnje. FOTO AFP

katera obsežna pokopališča so bila izbrisana, v mestu Culfa je na lokaciji nekdanjega srednjeveškega pokopališča zdaj strelišče, uradni Baku pa je zatrdil, da je to armenska izmišljotina in da pokopališča na tej lokaciji sploh ni bilo. Prav tako je bila izbrisana armenska cerkev v mestu Abrakunis, na nje-

nem mestu pa so leta 2013 postavlili mošejo.

Azerbajdžanu naklonjena nekdanja direktorica Unesca?

Že takrat so se pojavili očitki na račun Unesca, ki se sploh ni odzval, za nenavadno brezbriznost naj bi bila odgovorna Irina Bokova.

Ta bolgarska političarka in diplomatka je bila med letoma 2009 in 2017 na čelu Unesca, njen mož pa svetovalec azerbajdžanskega naftnega podjetja. Irina Bokova je azerbajdžanski prvi dami Mečun Unesca, ki se sploh ni odzval, saj Azerbajdžan na to območje ne dovoli niti tujim strokovnjakom

preteklega stoletja, ko je Stalin menda na pritisk Turčije, Gorski Karabah kot avtonomno območje kljub večinskemu armenskemu prebivalstvu priključil Azerbajdžanu, tako ni videti konca, prav z uničevanjem kulturnih spomenikov naj bi zabrisali njegovo avtentično identiteto.

Zaenkrat je evidentiranih 89 uničenih armenskih cerkva, skoraj šest tisoč hačkarij in še štirikrat toliko nagrobnikov.